

DIURNALU GLUMETIU SOCIÁLE-POLITICU-TOCU.

Fóia acést'a ese tóta Marti sér'a,
-- dar prenumeratiunile se priimescu
in tóte dílele.

Pretíulu pentru Ostrunguri'a: pre anu
8 fi. pre $\frac{1}{2}$ de anu 4 fi. pre unu tri-
luniu 2 fi. éra pentru Strainetate:
pre anu 10 fi. pre $\frac{1}{2}$ de anu 5 fi.
pre unu triluniu 2 fi. 50 cr. in v. a.
Unu esemplariu costa 15 cr.

Tóte stodienele sí banii de prenu-
meratiune sunt de a se tramite la
Redactiunea diurnalului:
Aradu, Strat'a Teleki-ana, nrulu 27.

Insertiunile se priimescu cu 7 cr. de
linia, sí 30 cr. tace timbrale.

Gur'a Satului in cas'a magnatiloru.

Nu ve mirati, iubítiloru mei cetitori sí dragile
mele cetítorie, cà numai a-cuma vinu sà vi repor-
tediu despre decursulu desbateriloru d'in urma de
la cas'a magnatiloru, cà pe langa tóta buna-vointi'a,
mi-a fostu imposibile pana a-cuma.

Da, cà-ci sí eu „am fostu dispensatu de a me
infacisíá la sesiunea de estu-tempu a societátii aca-
demice d'in Bucuresci, sí astu-feliu nole vele a tre-
buitu ca sí eu sà grabeseu la Sibíi, ca sà potu par-
ticipá la tóte senatele consistoriului metropolitanu,
(cà-ci fore mine nu s'a potutu ispraví nemicu;) sí
dupa incheierea acestor'a inomise a trebuitu ca sí
eu sà plecu spre Dev'a, (dér' nu pentru ca sà cor-
testiescu pe langa Draguti'a, nu, nu,) sí de aice la
Uniadór'a, ca sà vedu cà ce se mai lucrà a-colo,
fi-va gata cetatea, fore de ascultarea opiniunelor mele,
— sí de aci éra la Hatiegu, ca sà vedu, cà óre
Retezatulu nu s'a imbурdatu cumu-va; a-poi de aice
sà grabescu la Sacarambu, spre a controlá minele
de aur, sí de a-colo trecendu preste munti, déluri
sí pareie, sà nu me oprescu pana la Caransebesu, sí
de aice la Mehadi'a, la Biseric'a-alba, la Versietiu,
Ciacov'a sí Sanu-Nicolaulu-mare, de unde la totu
casulu sà trecu preste puste sí pr'in multe sate sí
orasie, sí scie santulu inca pe unde, pana sà ajungu
in pace a casa.“

Pe scurtu, sí eu, ca, ómenii cei mari, pre cum
sunt regii sí imperatii, am fostu silitu, sà plecu fore
amenare la visitatiuni, ca sà vedu ranele mai de
aprópe sí sà ducu balsamu sí mangaiere pretutin-
dene. —

Si acést'a este caus'a, cà nu v'am potutu referá,
cu tóte ca referad'a érá gata de multu — in busu-
nàri, déca nu credeti, éta-o :

Siedintiele d'in urma ale casei de susu, voru
remanè scrise cu litere de lapte acru in anele
istoriei tierii ungresci.

Erá dí de véra.

Magnatii ungresci, costumati cu peile loru de
cane, erau deja adunati in loculu celu potrivitu,
vream sà dícu indatinatu, la museu, in sal'a de langa
despartimentulu dobitóceloru.

Totu acele persóne, pe cari vi le am fostu pre-
sentatu odata. Ordinea totu ca la magnati. —

In scaunulu presidialu se tàrsíá George a lui
Mai-Latu, fratele lui Niculae-Mamaliga, conte ungu-
rescu de pe vremea lui Bel'a-orbulu.

Dupa mataniele profesci indatinate, presiedintele
descuia síedinti'a, punendu la ordinea silei proiectulu
de leg. pentru incompatibilitate, votatu de díef'a
Ungariei.

Belu conte Kegle-Vichs: Nobili, straluciti sí lu-
minati, eschisivu numai sí numai magnati ungresci!
Venetulu sange, ce sbàgnesce in nobilele mele vine
de conte, nu-mi concede a mai remanè in tacere
facie de periclele ce ne amenintia. Nu, nu se póte
a mai remanè in nepasare. Ujságurile, mai alesu a
nenonibiloru de valachi, nu mai scieu sí nu mai voru
cumpetu. Hotii sí rebelii (bravo! vivat, aplause) au cute-
diantia a spune la lume, cà cas'a nóstra sí-a trairu
trairulu sí sí-a papatu malaiulu (voci: ah! oh!). Ah!
Acést'a este o obrasnica iobajésca-romanésca. Pfui!
(aplause). Deci propunu: ca iesuitii, ca cei mai buni
magiarisatori, sà fia incompatibili! (bravo! hoch! vivat! ap-
lause in tóte partile). — Se'ntielege, cà s'a priimitu.

Presied. a-poi spendiurà síedinti'a pe o diume-
tate de orologiu.

La redeschidere se hatiesce la tapetu *proi. de
legea electorala*, érasí votata de mamelucii, vream sà
dícu, de cas'a de diosu. —

Min. Se Pare: Cinsti boieri, bravi magnati și pui de eroi! Proiectulu acest'a l'am facutu asîe pro forma, cã-ci sciti bine Escelentiele vóstre, cã și eu tienu cu Escelentiele vóstre, dér' formalitatea (bravo, so ist, ganz recht,) a trebuitu ca s'o tienu, deci me rogu he! he! he! (aplause prelungite), Escelentiele vóstre faceti, precum — gandescu și eu! (Bravo! vivat, aplause.)

Buha-Tielu: Escelenti și Ilustri magnati, buni și adeverati ómeni nobili! Avendu grea porunca, ca nesmintitu să vinu și eu aice de *pictus masculus*, éta am fericirea de a vi presentá Escelentiei vóstre nobil'a și cinstit'a mea facie capitano-boierésca. (aplause și salutári.)

Precum sciti, eu totu de un'a am fostu omulu ómeniloru (intielegeti: cã dupa ideii'a magnatiloru, omulu incepe de la baronu) și deci și-acuma totu fidelulu supusu domniloru omnipotenti! (bravo! aplause, salutári gratióse cu manile și capetele d'in tóte partile). Dóue-dieci și sîese de ani de candu totu dorescu ca numai noi să fimu de a supra, și ca numai prostii să fia oile nóstre! (aplause, voci: ja! ja! vivat!) Deci, ca să aretu, cã nu mancu pit'a unгурésca in cinste, am grabitu să facu și eu nitica svara in tiéra! Asîe déra éta vi declaru, cã eu pe facie totusí tienu cu democratii (gróza prefacuta, a-poi bravo, aplause, oratorele este nepaditu de cununi, imbratiosiatu și pupatu d'in crescetu pana la pinteni) și pr'in urmare votediu contra Escelentiei vóstre. (bravo! aplause!).

B. c. Kegle-Vichs: Falnici și eroici boieri cu sange neinfectatu! Unde este tempulu, candu fia-care d'intre noi erá unu rege? (aplause și exclamatiuni de ah! și oh!)

Ce voru miserabilii de plebei romani cei ploati? Au nu sciu ei, cã numai noi suntemu totulu? Ce-mi vorbiti mie de statistica, ce-mi amintiti de dreptate?! Au nu trebue să fia dreptatea totu acea ce ni place nóe? (aplause sgomotóse). Hah! ce ironia! plebeiloru dreptu legislativu, romaniloru dreptu electoralu? Ha! ha! ha! (aplause sgomotóse, bravo!) Cine doresce ca noi să nu mai portámu lumea de nasu, acel'a să votedie dreptu serviloru, arma romaniloru; cine inse doresce, ca in Ungari'a cea mare și de acuma numai totu noi să domnimu, acel'a să-mi urmedie mie, adeca să respinga cu dispretiu legea adusa de cas'a de diosu (bravo, vivat! hoch! aplause prelungite.)

Astu-feliu tóta trud'a și zól'a casei de diosu se nimici ca fumulu d'in tigarile chercepoliane.

Dér' las' cã voru croi domnii o nóua lege electorala boierésca, a-poi atunci dóra s'oru mai molcomi și magnatii.

Si pana atunci

Pa! pa! pa!

Conte **Gur'a Satului de Vai și Amaru.**

Magnatu unгурescu cu pele de cane.

C o r e s p u n d i n t i e.

(*Motiulu la santírea stégului, séu mai bine a zasloului honvediescu in Lipov'a.*)

Cinstite bade Gur'a Satului!

Stamu pe ganduri, cã óre ce-a mai fi de lumea acést'a unгурésca. De odata numai audu:

Tocu. . . tocu. . . tocu. . .

— Hinaus! . . . ii respunsei eu.

Asceptu, totu asteptu ca să intre acum'a cine-va să-i vedu odata fitulu, dér', mancatu-l'ar fi amarulu nevoiesiu, nu voiá să-si arete pelea cea de cane.

In urma mi-pierdui pacienti'a. . . .

Iau o ulceua cu lapte-acru, ca să dau de poména pentru pecatele stramosului, și-a-poi avanti! d'in usi'a mea. . . .

Dér' ce stramutare! . . .

Dózne feri și apera!

In usi'a erá heptu bojtarsíulu meu celu bunn Michelu cu boscartiele pe spate gatatu de drumu. Unde, unde? farte. — Iu-intrebai eu.

— Nur pene la tine — díse elu — aber io vede ke bine me pacostesce tu cu „hinausulu“ teu, vi pe un'a pudli.

— Cum asté? . . . „hinaus“ nu insémna la voi atát'a, cã „intra“?! . . . Atunci, o bardonu, déca am retacitu la hiba. . . n'am ce face, cã-ci vedi bine cã pr'aici pre la noi toti vorbescu nemtiésca. . . pana ce și damele romane a-poi eu a-cuma 'nvetiu.

— Totu atát'a la Nichit'a. . . și malaiu-i ca și pit'a fere scii ce este la nou?

— Ce?

— Aceea ke adi este la sinzire de la stégu in Lipov'a!

— A! . . . ii dísei eu cu bucuria, facendu-mi d'in gura síura.

— Also, ge mi ham!

Hui! cine fu mai mare papa-lapte decâtu mine atunci, imbracai tíolele hele nóue, și plecáramu totu cantandu spre Lipov'a la serbatória honvediesca. Ho! Dózne ce lucru faintosíu a-colo.

Ori unde te uitai, nu vedeai decâtu cióreci rosi cu funduri cãtu cãte-unu tiestu! De candu sum intre bradi, n'am vediutu asîe paradiá unгурésca facuta cu romanii. Muresíulu éra ardea, Lipov'a éra erá in focu. Triscu tróscu cu bombascele! Iljen!

De odata se ivesce dlu aspirantu de gen. jupanulu Manca-Placintarescu sbierandu acusi in limb'a lui badeamosiu Árpád, . . . acusi in limb'a lui Trojanu bácsi . . . spunendu cã cãtu de mare: szerencsesíugu la noi jeszte a beszedului vunguresce, și a treji binye la noj. . . cu biztoság și cu bun álipot aics la czára heszt mundra!

Aste cuvinte me trecura și pe mine pana la ósele óseloru și am uitatu tóte d'in 1848-9 deci am strigatu și eu nu sciu in cãte limbi totu dupa olalta: să traiésca! Iljen! Jivio! Lebekuk! vive! etc. A-poi s'a inceputu dinum danumulu!

Sciu bine, cã dtale cinstite bade ti-aru placé a scii, cã óre luatú au parte și romanii nostri la acea paradiá?

Cu parere de reu inse am să vi spunu, cã Dieu de ast'a data Dnia-loru s'au portatu cam reu — afore de vre cãti și cãte-va, d'in cét'a politiciloru mai moderni. No dér' la balu totusí se indurara a merge mai multi. D'a-poi asîe și trebue, cã și unгурii voru veni la serbatóriele nóstre, precum d. e. candu vomu radicá monumintele lui Hori'a și Closic'a, lui Barnutiú și Iancu s. c. l.

Dér' asta data gatú numai cu atát'a, cã mi somnu tare de joculu celu multu.

Duhulu santítului stégu a supra capacin'a cinstitei tale.

Cu plecatiune buna:

Motiú Ciubarariulu,

aspirantu de gen. honvediescu la Abrudu.

Un'a Alt'a.

Intrebari și respunsuri.

Intr. Care lescionu de conversatiune este mai bunu?

Resp. Omulu invetiatu.

I. Care femeia nu invidiédia talentulu séu frumseti'a altei'a?

R. Mam'a talentulu ficeei sale.

I. Cum se întielegu doi preoti într'o comuna?
R. Ca doi cîmpoiesi într'o crisma.

I. Care osu cere ajutoriulu ómeniloru?
R. Nepotinti-osulu.

I. Care mutu te bag'a in detorii?
R. Impru-mutulu.

I. Care guri au códe?
R. Lin-gurile.

I. Care anu e de feru?
R. Cioc-anulu.

I. Care lune sunt mai placute prunciloru?
R. A-lunele.

I. Hop 'siè si éra 'siè! Eu ti-o spui, tu s'o ghi-
cesci?
R. Sièu'a.

I. Unde se pòte spune adeverulu in tóta gola-
tatea sa?
R. In Gur'a Satului.

Ciumelci, ciumelci!

Inaltu, ca cas'a;
Verde, ca metas'a;
Dulce, ca mierea;
Amara, ca fierea?

(Nuculu si nuc'a.)

De-aici pan' la munte,
Totu zale marunte?

(Furnicile.)

Domnulu §.

(§) Pre unu banatianu, pentru cà a furatu o
pane, la osanditu legea, sà robésca 3 lune de díle!

— Faca bine cinstit'a lege si maritii domni,
— se rogá betulu osenditu la publicarea sentintiei,
— sà me ierte pentru asta data, cà-ci am facutu-o
intr' unu césu reu, impinsu de sant'a nevoia, pentru
cà 5 pruncuti ai mei fore mama erau sà móra de
fóme, dér' macar sà móra, de a-ci in colo n'a sà
mai pecatuescu. —

— Nu se pòte, mài omule! — ii response in
modu categoricu presiedintele dela Tribunalu, —
cà-ci nu te lasa §-ulu. Déra poti apelá si pone ce-
ti va sosí de susu apelat'a, poti merge a-casa sà-ti
asiedi pruncutii.

— A-poi apelezu, sà ierte cinstitii domni si-a-poi
a sà vedu ce-a sà mai fia. Dicoendu acestea bana-
tianulu, puse manile pe peptu, facù o plecatiune mare
si parasi sal'a Tribunalului. Déca iesi a-fore in foi-
sioru, statù locului cu clabatiulu pe umeru si scar-
panandu-se in capu: se adencise in cugete. Dér dupa
o vreme óre-care vede pre catan'a scaunului legei,
preamblandu-se pre sub pórtá. Se duce umilitu la
elu, si-lu agraiesce:

— Sà scii ce-e Ddieu, jupune catana, nu mi-ai
scí spune: unde siede domnulu §? cà éca statui in
lege si me rogai de cinstitii domni, sà-mi ierte pe-
dèps'a, déra mi-au respunsu, cà nu mi o potu, cà-ci
nu ii lasa §-lu acel'a; a-poi m'asi duce eu singuru
la domnulu acel'a, sà me rogu de elu, sà-si puna
mil'a pre mine si pre 5 pruncuti ai mei, si sà-mi
ierthe pedèps'a pentru asta data numai. . . .

Déca nu e domnu acel'a, mài!

— Da ce-e óre?

— D'a-poi unu semnu numai, care sta in ca-
pulu legei.

— Pòte fi! Sànetate buna déra si multiamu de
mangaiere, jupane catana! — response banatianulu
si se cam mai duse rusinatu si mangaiatu, cà si candu
l'ar fi ploatu.

Colti de Dinti.

Diariete unguresci érasí inventara unu nou modu de
a potè bari in contra nóstra si anume de câte-va díle bu-
cina grosu, „cà unu teatralistu romanu, d'intr'o societate
ambulanta, a luatu-o pe petioru, cu orologiulu si lantiulu
unui mecenatu, adeca a unui romanu, care a imprumutatu
orologiulu si lantiulu pentru o séra s. c. l.“

Déca si noi ne-am demite a face capitalu si deductiuni
d'in cele ce au facutu si facu pana in di'a de adi multi,
fórté multi „artisti“ unguresci, mi se mi pare, cà am avé
sugotu mai interesantu de càtu díloru.

Ca respunsu li dicemu acuma numai atáta cà: **diceti,**
sa nu dicemu!

TRÉNC'A si FLÉNC'A.

T. A! cu plecatiune, cu plecatiune, soro Flénca,
da de unde asié pitigata afore?

F. Serbus, mein herzige, serbus?

T. Ce draci? Tu pe nemtia? . . . Da de unde
asié poleita?

F. Von balulu aus Lipovábol.

T. Nu me càtraní! Da acumu si lipovenii aran-
giédia baluri?

F. Asié bizan!

T. De siguru pentru vr'unu scopu filantropicu ro-
manescu?

F. E Teufel! Vinu de la balulu honvediescu!

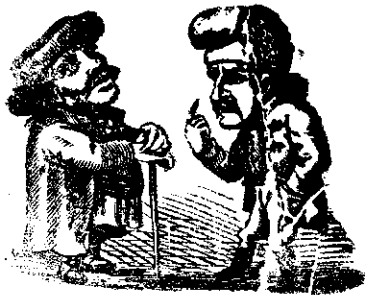
T. Ce-audu? Tu ca romana, la balulu honvediescu?

F. Ugy bizan!

T. Si d'in care motive?

F. A! vos! motive!? Pentru ce trebuescu la unele
romane motive!? Fia numai jocu si cavaleri, a-poi de
cele-l-alte ce ni pasa!

TAND'A SI MAND'A.

T. Da óre, frate Mando, pentru ce lamentédia atát'a domnii de la putere, cà limb'a loru adi se periclitédia pr'in romani, serbi s. c.?

M. Ce mai întrebare. Da nu pricepi tu neci atát'a?

T. Nu, Dieu, eu!

M. D'a-poi pentru aceea, ca nu cum-va să gândească lumea, cà dñi'a-loru persecuta limb'a noastră fore neci unu temeiu.

T. Adeca dñi'a-loru cauta noduri in papura?

M. Se 'ntielege!

T. A-poi frumoasă politica.

M. Frumoasă nefrumoasă, da dñi'a-loru tienu că-e sanetósa.

T. Să li fia déra spre san-tate.

M. Aminu!

Proprietariu, editoriu și redactoru răspundietoriu **Mircea B. Stănescu.**

PUBLICATIUNI SERIOSE.

Procesulu de presa contra lui Gur'a Satului.

(Urmare.)

Dlu autoru — precum afirma in articolulu seu — a avutu de cugetu a face recensiu; dsa inse nu face acést'a, ci calumniédia. E dreptu, cà dsa pòte privi opulu meu și de nedemnu pentru recensiu; dér' sub titlu de recensiu, critica, n'are dreptulu de a calumnia. —

Dilele cele mai viforóse d'in viéti'a mea, au fostu cele petrecute la Bucuresei, cu tóte aceste nu am neci càta cauza, ca să rosiescu pentru acést'a. Positiunea mea erá grea, pentru-cà trebuia să ambliu pe căli neamblate; dér' edificat'a baserica, organizat'a comunitate bas. reformata sustatatória a-colo și pana in di'a de asta-di, dovedescu de ajunsu, cà n'am luptatu fore succesu. Vremile inca nu erau favorabili; pe atunci celu ce mergea d'in patria, erá privitu cu ochi suspiciosi, ca spionu, și ca inamiculu guvernului dominantu. Și pe tempulu candu s'a infiintiatu comunitatea basericésca m'au și suspionatu; d'a-poi cine ar fi și potutu incungiurá acést'a, pe langa cele mai nobili intentiuni; dér' o incusa ca și de care sustiene dlu autoru contra mea, nu a fostu in stare a documentá nime, pentru ce credu a fi de ajunsu a vi aretá unu estrasu d'in decisulu sinodului bas. reformate de Transilvani'a de dtulu 12 Iunie 1869 alaturatu aici sub A.

Dér' — conformu legiloru noastre — déca dlu autoru a cugetatu, cà va fi in stare a documentá contra mea crim'a de defraudare, séu a servi cu documinte, atunci avea detorintia a validitá aceste naintea legeri, ér' nu a calumnia pe calea pressei, nainte de a potè avè càtu de slabe documinte pentru verosimilitatea asertiuniloru sale vatematórie.

Dlu autoru a promis, cà asertiunile sale le va documentá cu ocaziunea pertractării, acést'a promi-

siune a sa inse nu o va potè implini; la acelu casu neasteptatu inse, déca dsa ar' produce contra mea ceva date suspicionátórie, false, mi sustienu dreptulu a produce contra-documinte. —

De óra-ce inse fia-care cive alu statutului are dreptulu a pretinde ca să i se respectedie onórea, și de óra-ce acél'a, care scornesce contra cui-va vr'o crima, comite calumniare, cea-ce este mai ponderósa atunci, candu acést'a se face pe calea pressei; dreptu aceea: considerandu, cà dlu Franciscu Hoszszu Longinu pr'in espresiunile citate mai susu. conformu art. de leg. 18 d'in a. 1848 §. 12. a comisul calumniare, me rogu cu totu respectulu: a enuncia:

a.) cà autorulu articolului incriminatu este Dlu Franciscu Hoszszu Longinu; —

b.) cà in acestu articlu se cuprinde calumnia;

c.) cà dlu Franciscu Hoszszu Longinu este culpabilu pentru calumniare și in urm'a acestora se judeca la inchisóre de síese luni și amenda de 300 fl., precum și la desdaunarea speselor specificande.

Cu totu respectulu.

Franciscu Koós,

directoru la preparand'a de statn
d'in Sighetulu-marmatiei.

Nr. 3.

pr. de pr.

Decisu.

Conformu art. de lege XVIII. d'in a. 1848 pertractarea publica a acestui procesu de presa se decide a se tiene la 19 Sept. a. c. la 9 óre n. a. in sal'a juriului reg. d'in Aradu, — pe care di Franciscu Hoszszu Longinu locuitoriu in Zamu, ca incusatu, cu dosariulu de pe esemp. alu 2, ér' Franciscu Koós, locuitoriu in Sighetulu-marmatiei, ca incusatoriu, cu dosariulu de pe rubru; celu d'antaiu pr'in jud. cet. reg. de Il'a-mureslana; ér' cestu d'in urma pr'in jud. reg. de Sighetulu-marmatiei se citédia.

Datu in Aradu 30 Augustu, 1874.

Alesandru Nagy m. p.

presfed. la curtea de jurati.

Dlui Franciscu Hoszszu Longinu in

Dev'a.

Copia.

Nr. 523.

869.

Anesulu de sub A.

Estrasu protocolaru:

35. 4.) Relativu la incusele aduse contra preotului Franciscu Koós, sinodulu nostru generalu, ca foru competente a supra preotiloru de sub jurisdicțiunea sa, enuncia pr'in sentintia cá:

Dupa ce comisiunea esmisa, neci pe calea jurisdicțiunei civile, nu a fostu in stare a coaduná acusatarii preotului Franciscu Koós, ca acei'a să-si validitedie incusele loru; ma acusatarii presentati inaintea comisiunei imbultidindu-se impedecara inceperea investigatiunei cu voi'a, dechiarandu: cà dinsii nu mai depindu de la superioritatea, carea a esmisu comisiunea investigatória, cà dinsii protestédia contra amestecului comisiunei esmise, și pr'in astu feliu de procedure au datu dovedi, cà dinsii se temu multu de rezultatulu investigatiunei; ér' de a intari marturisirile loru cu juramentu s'au ingrozitu; dupa ce s'a decoperitu: cà mai diumetate d'entre acusatori sunt vagabundi, cari nu au domiciliu statornice: și descoperindu-se, cà unii dintre acusatori nu au sciutu ce incusa au subscrisu, și cà numele unor'a d'intrinsii s'au subscrisu de altii la incusa; d'in aceste cause, sinodulu nostru generalu, constatandu, cà incusele ridicate contra lui Franciscu Koós, parte de càtra mai multi necunoscuti, parte de càtra incusatori sedusi, sunt nedocumentate, lu-absólva, cu atátu mai vertosu, cà de incus'a cea mai grea, cà adeca ar fi defraudatu banii com. bisericesci, și Tribunalulu d'in Bucuresei, pe bas'a ratiociniului și correct'a ducere a protocooloru, pr'in sentintia l'a absolvatu.

(Va urmá.)